

Міністерство освіти і науки України

Національний університет харчових технологій

**80 МІЖНАРОДНА НАУКОВА
КОНФЕРЕНЦІЯ
МОЛОДИХ УЧЕНИХ,
АСПІРАНТІВ І СТУДЕНТІВ**

*“Наукові здобутки молоді –
вирішенню проблем харчування людства
у XXI столітті”*

Частина 4

10–11 квітня 2014 р.

Київ НУХТ 2014

15. Політика і міф

Сергій Сіробаба ,Микола Кітов

Національний університет харчових технологій

Вивчення міфології, як відображення найдавнішого уявлення про світ, усе впевненіше посідає належне місце в сьогоднішньому науковому світі. Міф слід розглядати не лише як архаїчну форму світогляду, але і як річ, явище, яке існувало завжди, існує сьогодні і має надзвичайно важливий вплив на процеси, які відбуваються в суспільстві.

Один із науковців, які поглиблено вивчають цей феномен, відомий історик релігії Мірча Еліаде стверджує : *«Знати міф – значить наблизитися до таємниці походження*

всіх речей» [1, с. 24]. Інакше кажучи, людина дізнається не лише про те, яким чином все виникло, але і про те, яким чином виявити це і відтворити, коли все вже зникне

Відомий психолог Густав Юнг вважав, що сучасна цивілізація, звівши уявлення про міф до рівня дитячої оповіді, позбавивши міф його сакрального значення, зрештою, стверджуючи про шкідливий вплив міфологічної свідомості на суспільство, насправді просто витіснила міф на задвірки людської підсвідомості. Там, у підсвідомості, міфологічні образи і архетипи продовжують жити і шукати будь-якої можливості вихлюпнутися назовні з силою стиснутої пружини [див.: 5]. Виглядає це так, наче сам по собі міф ніколи повністю не зникав зі світу психіки. Він проявляється у снах, фантазіях, повір'ях, прагненнях сучасної людини. Він міняє свій аспект і маску свої дії. Яка ж дія міфу на соціальному рівні, в якій формі можливе існування міфологічної свідомості сьогодні? Відповідь на ці питання дають найавторитетніші дослідники міфологічного мислення. Зокрема, відомий французький учений, етнограф і соціолог Клод Леві-Строс зазначає, що *«ніщо так не подібне на міфічну думку, як політична ідеологія. Можливо, остання просто замінила першу в сучасних суспільствах»* [3, с. 198]. Згадуваний уже історик релігії М. Еліаде стверджує, що міф *«ніколи не зникає, іноді він із незвичайною силою заявляє про себе в суспільному житті в формі політичного міфу»* [2, с. 39].

Отже, сьогодні політика є тим ґрунтом, на якому може народжуватися і з якого може черпати сили міф. Найчастіше міфи проявляються в тих суспільствах, які об'єднані за етнічними ознаками. Згідно з К. Юнгом, міфи є носіями певних архетипів, які являють собою «колективне підсвідоме» тих чи інших груп. Нація, як єдиний організм, ховає у своїй підсвідомості, як і окрема людина, властиві лише їй архетипи. Хоча приклад комуністичної ідеології, яка базується на одному з найпотужніших есхатологічних міфів, міфі про «Золотий вік», є яскравим зразком спрацювання міфологічної свідомості і в інтернаціоналістичних ідеологіях.

Можна визнавати або не визнавати вплив міфологічного мислення на суспільні процеси або політичні ідеології, давати йому негативну або позитивну оцінку, від того вплив міфу на суспільство буде не більшим і не меншим. Різниця полягає лише в тому, що можна ігнорувати фактор міфу, а можна враховувати і скеровувати ту потужну силу, яка прихована в міфологічному мисленні людини.

Міф зачіпає найглибинніші, найпотаємніші закутки людської підсвідомості, і тому він, обминаючи раціональне, критичне мислення, впливає за принципом прямої дії. Образна мова, якою оперує міф, набагато сприйнятніша і зрозуміліша для більшості людей, аніж логічні побудови і переконання. Характерні риси масової психології ще в кінці XIX століття простежив і проаналізував відомий французький мислитель Г. Ле Бон. І, звичайно, найбільша сила міфологічної думки полягає в тому, що вона зачіпає певні стереотипи, певні схеми поведінки, ціннісні характеристики як людської, так і, особливо, національної підсвідомості.

Не можна так раціоналізувати життя, тобто знайти реальність, а не міф, щоб не було міфологічного залишку. Міф завжди присутній. Міф народився тоді, коли людина почала оцінювати і аналізувати явища, які не піддаються логічному осмисленню. Отже, доти, доки людина стикатиметься з ситуаціями, які неспроможна логічно пояснити, міфологічне мислення матиме значний вплив на суспільство.

Слід також зазначити, що *«міф ґрунтується на колективному принципі, коли хтось вольовим чином ідентифікує себе з чимось в історії. Головне в самому міфі – це вольове ствердження. Міф тому і ґрунтується на акті віри, що в основі його лежить ірраціональне, вольове начало»* [4]. Масова свідомість завжди повинна шукати віру в якийсь вольовий акт. Міф – це колективна форма самоутвердження і

він мусить завжди спрямовувати на піднесення, на свято. Зрештою, міф виникає обов'язково, бо це колективна форма спрощення буття.

Отже, можна стверджувати, що міф є найпотужнішим фактором впливу на масову свідомість. Виникаючи в політиці, міф несе у маси певну ідею, в яку люди починають вірити, а віра мобілізує людей до дій, які спрямовані на втілення в життя цієї ідеї.

Література:

1. *Еліаде М.* Аспекти мифа / М. Еліаде. – М.: Academia, 1995.
2. *Еліаде М.* Мифы, сновидения, мистерии / М. Еліаде. – М. : Ваклер, 1995.
3. *Клод Леві-Строс.* Структурна антропологія /Клод Леві-Строс. – Київ: Основа, 1997.
4. *Ле Бон Г.* Психологія народів и мас /Г. Ле Бон. – Санкт-Петербург: Макет, 1995.
5. *Юнг К.Г.* Архетип й символ / К.Г. Юнг. – М.:, 1991.